

PAVOL JANÍK

Čas, ktorý má čas

Najnovšia kniha popredného českého básnika európskeho významu KARLA SÝSA *U snědeného státu* (Periskop, Příbram 2018) priamo nenadväzuje na román Ignáta Hermanna s podobným názvom *U snědeného krámu* (1890) či na jeho rovnomennú filmovú podobu z roku 1933, ale skúsený autor si ho určite nezvolil náhodne.

Ak próza a jej filmový prepis sú komickými obrazmi osobnej a obchodnej tragédie pražského podnikateľa z 2. polovice 19. storočia, tak ďalší výber z nadčasovej publicistiky Karla Sýsa prináša presné a prísne pohľady na skľučujúci osud spoločnosti v rozmanitých historických i medzinárodných súvislostiach z perspektívy ľudskej civilizácie na začiatku 21. storočia, pričom autor nezaprie svoj povestný zmysel humor a svoju brilantnú schopnosť štylisticky odľahčiť intelektuálne a bytostne závažné témy.

Sémantická obmena názvu jednoznačne signalizuje posun od individuálnej skazy majiteľa krámu smerom k všeobecnej kríze hodnôt, ktorá zachvátila celý svet a osobitne pohltila stredné a malé štáty, vrátane stredoeurópskych krajín.

Pozoruhodný a podnetný edičný projekt Karla Sýsa voľne nadväzuje na jeho predchádzajúcich päť prenikavých knižných publikácií obdobného charakteru. Aktuálny zväzok obsahuje autorove príspevky časopisecky publikované od 12. septembra 2004 do 12. decembra 2012, ktoré prezentujú pestrú paletu foriem – esejí, recenzií, analýz, komentárov, príhovorov, prológov, rozhovorov i portrétov osobností.

Karel Sýs je obdarený mimoriadnou senzibilitou a vzhľadom na holokaust, ktorý smrteľne zasiahol jeho predkov, veľmi jasne a opodstatnene upozorňuje na súčasné riziká nebezpečných pokusov prepisovať históriu tak, aby vyhovovala víťazom studenej vojny a aby diskvalifikovala tých, ktorí priniesli najväčšie obeť pri porážke fašizmu. K alarmujúcim trendom patrí ekonomická a mediálna expanzia Nemecka smerom na východ i oživovanie nacizmu v niektorých bývalých socialistických krajinách a niekdajších sovietskych republikách.

Rodený básnik však nikdy a nikde neuviazne na plytčine povrchnosti, vždy mieri priamo na podstatu ľudskej a spoločenskej prirodzenosti. Preto jeho jedinečné autorské výpovede majú trvalú životnosť a jeho diela – bez ohľadu na ich zväčša komorný rozsah – majú hlboký obsah. Jednoducho – tvorba Karla Sýsa predstavuje čas, ktorý má čas. Ale tí, ktorí včas nerozpoznali jeho varovné znamenia, môžu zažiť nepríjemné reprízy dejín. Autor však nie je poslom apokalypsy a za jeho oprávneným znepokojením sa zreteľne črtá možnosť pozitívnej rekonštrukcie sociálnych vzťahov na báze univerzálneho humanizmu.

<http://pavoljanik.sk/periodika.html>